

INVESTIGATION OF MANAGEMENT STRATEGIES AND METHODS FOR UNDESIRABLE STUDENT BEHAVIORS¹

Metin Kaya²

Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakóltesi

metinkaya439@gmail.com

Abstract

The aim of this study is to investigate undesirable student behavior management strategies and methods. For this purpose, the study was designed according to meta-synthesis method which is one of the qualitative research methods. The data of this study were accessed from Ulakbim, Dergipark and YÖK Akademik Arama data search sources. The data set of this study consisted of 14 qualitative researches in the form of an article published between 2008-2018 on teachers' undesirable student behavior management. Theme and frequency analysis techniques were used in the content analysis of the data. As a result of this research, it was found that the strategies used by the teachers towards undesirable student behaviors were reactive, preventive, developmental and cooperation-oriented strategies. In this context, developmental and prevention-oriented behavior management methods should be investigated in depth and alternative methods should be developed.

Keywords: Classroom management, behavior management strategies, undesirable student behaviors.

İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA YÖNELİK YÖNETİM STRATEJİLERİ VE YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ

Özet

Bu çalışmanın amacı istenmeyen öğrenci davranış yönetim stratejilerini ve yöntemlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışma nitel araştırma yöntemlerinden meta-sentez yöntemine göre desenlenmiştir. Bu çalışmanın verilerine Ulakbim, Dergipark ve YÖK Akademik Arama veri tarama kaynaklarından erişilmiştir. Bu çalışmanın veri seti öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları yönetimine ilişkin 2008-2018 yılları arası yayınlanmış makale formundaki 14 nitel araştırmadan oluşmuştur. Verilerin içerik analizinde tema ve frekans analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu araştırmada öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik kullandıkları stratejilerin tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve işbirlikli odaklı stratejiler olduğu bulunmuştur. Bu çerçevede gelişimsel ve önlem odaklı davranış yönetim yöntemlerinin derinlemesine araştırılması ve alternatif yöntemlerin geliştirilmesi gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf yönetimi, davranış yönetim stratejileri, istenmeyen öğrenci davranışları

GİRİŞ

Öğretmenler sınıf ve okul ortamında çeşitli öğrenci davranışları ile karşılaşmaktadırlar. Bu davranışların bazıları istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. İstenmeyen öğrenci davranışı öğrencilerin öğrenmesini olumsuz yönde etkileyen ve öğrencilerin kasıtlı veya kasıtsız olarak gösterdikleri sınıf, okul ve toplum normlarının ve değerlerinin dışında olan zarar verici davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Celep, 2014 s.209; Uğurlu, 2016 s.188-189). İstenmeyen davranışlarının çeşitliliği ve karmaşıklığı dikkate alındığında istenmeyen öğrenci davranışlarını tanımlamak ve bu davranışların sınırlarını çizmek

¹ XII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, Bayburt, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

oldukça zordur. Bir davranışın istenmeyen nitelikte olması davranışın meydana geldiği mekâna, davranış öncesi koşullara ve öğrencilerin fizyolojik, psikolojik ve sosyal özellikleri olmak üzere çeşitli faktöre bağlıdır (Aydın 2017,156-157). Bu faktörlere bağlı olarak öğretmenler; kişilik özellikleri, mesleki tutumları ve istenmeyen öğrenci davranışlarının nitelik ve niceliklerine göre çeşitli stratejiler ve yöntemler geliştirmektedirler. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik geliştirdikleri stratejiler ve yöntemler öğrencilerin öğrenme süreçlerinin iyileşmesi için gereklidir.

İstenmeyen davranış yönetim stratejisi, problem olan durumun ortadan kaldırılmasına yönelik etkinliklerin tümü olarak tanımlanmaktadır. İstenmeyen öğrenci davranışlarını ortadan kaldırmaya yönelik izlenen yollara ise istenmeyen davranış yönetim yöntemleri denir (Aydın, 2017, s.160). İstenmeyen öğrenci davranışlarını tamamen ortadan kaldırmak mümkün değildir. Fakat istenmeyen davranışlara yönelik geliştirilen davranış yönetim stratejileri ve yöntemleri öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumlu etkileyecek bir yönde olması gereklidir. Bu durum çağdaş sınıf yönetiminin bir gereğidir. Öğrencilerin istenmeyen davranışları, öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyen davranışlardır. Öğrenmenin önünde bir engel teşkil eden istenmeyen öğrenci davranışlarının sağaltılması gereklidir. Ayrıca istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik geliştirilen davranış yönetim stratejileri ve yöntemleri zarar verici davranışları sönmeyecek ve sıklıklarını azaltacak yönde olmalıdır.

Sınıf yönteminde öğretmenlerin kullandıkları davranış yönetim stratejileri tepkisel, önlemsel, gelişimsel, bütünsel olarak sınıflanmaktadır. Tepkisel strateji, öğretmenin öğrenci davranışlarına karşı geliştirdiği tepkileri kapsar. Önlemsel strateji, istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmamasına yönelik tedbirleri kapsar. Gelişimsel strateji, öğrencinin biyolojik, psikolojik, sosyal ve ahlaki gelişim özellikleri göre öğretmen tarafından geliştirilen davranışları kapsar. Bütünsel stratejileri ise sözü edilen tepkisel, önlemsel ve gelişimsel stratejilerin birlikteliğini içeren çok yönlü davranışları kapsar (Ağaoğlu, 2009; Uğurlu, 2016).

Araştırmacılar öğrenci davranışlarını yönetmeye yönelik olarak öğretmenlerin sergiledikleri disiplin modelleri ve stratejilerini değerlendirmişlerdir (Erzurum ve Kır, 2011; Kayabaşı ve Cemaloğlu, 2007; Sağnak, 2007). Ayrıca araştırmacılar tarafından öğretmenlerin öğrenci davranış kontrol ideolojileri incelenmiştir (Baş, 2012; Turan ve

Altuğ, 2008; Yılmaz, 2007). Baker (2005) öğretmenlerin yeterlilikleri ile istenmeyen öğrenci davranışların yönetimi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Martin, Linfoot ve Stephenson (1999) ve Tillery, Varjas, Meyers, ve Collins (2010) öğretmenlerin öğrencilere yönelik genel davranış yönetim yaklaşımları ve müdahale stratejilerini incelemişlerdir. Regina, Joseph ve Daniel (2016) evrensel sınıf yönetimi programlarının istenmeyen öğrenci davranışlarına etkisi incelenmiştir. Öğrencilerin davranışlarının etkin yönetilmesi için istenmeyen davranışlarının yönetimine ilişkin yönetim stratejilerinin ve yöntemlerinin analiz edilmesi gereklidir. Sınıf yönetimde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik yönetim stratejilerini ve yöntemlerini belirlemek açısından bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik uygun davranış yöntemi stratejileri seçmeleri ve sınıf yönetimi uygulamalarında uygun strateji ve yöntemleri bir arada geliştirebilmeleri açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı istenmeyen öğrenci davranış yönetim stratejileri ve yöntemlerini incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır.

1. İstenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmenlerin uyguladıkları stratejiler ve yöntemler hangileridir?
2. İstenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmenlerin uyguladıkları strateji ve yöntemler ne ölçüde çağdaş (hedeflenen) yöntem ve stratejilerle uyumaktadır?

YÖNTEM

Bu çalışmada sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmenlerin uyguladıkları stratejileri ve yöntemleri incelemek amaçlandığından meta-sentez yöntemine göre desenlenmiştir. Meta- sentez bir konu hakkında yapılan araştırmaların nitel bulgularını sentezleme yöntemidir. Meta-sentez çalışmaları, araştırılan konuya ilişkin bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşmak için tercih edilmektedir. Meta-sentez çalışmaları ortak temalar ve örüntüler oluşturarak analitik tekniklere odaklanarak yürütülmektedir. Bunun yanı sıra meta-sentez çalışmasının amacına uygun olarak veri

toplamak için çeşitli ölçütler geliştirilmektedir. Bu çalışmanın veri toplama kısmında veri toplama ölçütleri sunulmuştur. Ölçütlerin yanı sıra önceden belirlenen çalışma aşamalarına göre yürütülmektedir (Dinçer, 2018; Polat ve Ay, 2016; Sağlık ve Aykaç, 2018) Aşağıda bu çalışmanın aşamaları sunulmuştur.

Bu çalışma; i) araştırma problemini belirlemek ii) probleme uygun anahtar kelimeleri belirleme, tarama yapılacak veri tarama kaynaklarını belirleme ve alan yazın taraması yapmak iii) verilerin toplanması ve değerlendirilmesi iv) dâhil etme ve hariç tutma ölçütlerinin belirlenmesi ve değerlendirmeye alınacak araştırmaların seçilmesi, v) seçilen araştırmaların çözümlenmesi, ortak temaların ve alt temaların belirlenmesi, benzerlik ve farklılıkların ortaya konması vi) temalar doğrultusunda çalışmanın bulgularının ortaya konması, vii) bulguları ayrıntılı bir şekilde raporlama (Polat ve Ay, 2016) aşamalarına göre yürütülmüştür.

Veri Toplama

Bu çalışmanın verilerine Ulakbim, Dergipark ve YÖK Akademik Arama veri tarama kaynaklarından erişilmiştir. Aramalar Türkçe ve İngilizce dilinde yapılmıştır. Anahtar kelime olarak “istenmeyen öğrenci davranışları, student misbehavior, undesirable behavior” kelimeleri kullanılmıştır. Bu araştırmanın dâhil edilme ölçütleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir. i) 2008-2018 yılları arasında yayınlanmış olmak. ii) Araştırmanın nitel veya karma desene göre desenlenmiş olması, ii) istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik uygulanan stratejilere odaklı olması iv) araştırmaların makale formunda olmasıdır. Bu çalışmada lisansüstü tezler ve bildiriler hariç tutulmuştur. Lisansüstü tez ve bildirilerin derinlemesine bir analizi için farklı bir çalışma yapılması gereklidir. Veri tarama kaynaklarından belirlenmiş anahtar kelimelere göre taramalar yapılmıştır. Taramalar 20.12.2018 yılında sonlandırılmıştır. Araştırmaların başlıkları ve özet bölümleri dikkate alınarak bu çalışmanın amacı ve dâhil edilme ölçütlerini karşılama potansiyeli olan 22 araştırma seçilmiştir. Bu araştırmaların özet ve yöntem kısımları incelendikten sonra bu çalışmanın amacı ve dâhil edilme ölçütlerini karşılayan 14 araştırma çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaların karakteristik özelliklerini belirleyen bir excell formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Sözü edilen form araştırmaların karakteristik özelliklerini içermektedir. Bunlar araştırmanın amacı, yöntemi, veri toplama aracı, veri analiz tekniği, örnekleme yöntemi, örneklem büyüklüğü, katılımcıların özelliği, katılımcıların çalıştığı kurum türü, kademesi ve araştırmanın künyesidir. Sözü edilen kategorilere göre araştırmalar kodlanmıştır. Araştırmaların benzerlik ve farklılıklarına dikkat çekilmiş ve yorumlanmıştır

Veri Analizi

Verilerin içerik analizinde tema ve frekans analiz teknikleri kullanılmıştır. Tematik sentezleme üç aşamada gerçekleştirilmektedir. Bu aşamalar i) öncül araştırmaların bulgularını kodlama, ii) betimsel alt temalar oluşturma ve iii) ana temalar oluşturmadır (Thomas ve Harden, 2008). Bu aşamalara uygun bir şekilde öncül araştırma bulguları kodlanmış; alt tema ve ana temalar oluşturulmuştur. Ana temaların oluşturulmasında Ağaoğlu (2009, 17-18) ve Uğurlu (2016, 16-17) tarafından önerilen tepkisel, önlemsel, gelişimsel stratejiler kullanılmıştır. Verilerin analizinde temalar, alt temalar ve frekans analizleri tablolar ile sunulmuştur. Tablolarda sunulan bulgular yorumlanmıştır. Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla öncül araştırmalarından elde edilen veriler araştırma künyesine göre cümle cümle excell ortamında hazırlanan kodlama formuna göre kodlanmıştır. Sözü edilen form araştırma künye kodu, kod, alt tema, tema şeklinde yapılandırılmıştır. Örnek bir kodlama çöp kovasını artırmak ortam düzenlemesi olarak; nasihat etme, öğüt verme, bireysel görüşme ve rehberlik olarak; kızma, bağırma, oturma planındaki yerini değiştirme, ceza olarak kodlanmıştır. Bu çalışmanın geçerliği ve güvenliği bağlamında kodlar birbirleri ile sürekli karşılaştırılarak benzer kodlar alt temalar ve temalar altında toplanmıştır. Kodlamaların tutarlılığı eğitim yönetimi ve psikolojik danışma ve rehberlik alanında iki ayrı uzmanın görüşüne başvurularak ayrılığa düşülen kod ve temalar tartışılmış ve yeniden düzenlenmiştir. Veri setinden seçilen 5 araştırma iki araştırmacı tarafından kodlanmış ve kodlamalar karşılaştırılmıştır. Daha sonra veri setindeki araştırmalar kodlama formuna göre birinci ve ikinci araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. İki kodlayıcı arasındaki görüş birliği Miles ve Huberman’a (1994) göre güvenilirlik katsayısı formülü ile hesaplanmıştır. Kodlar arası görüş birliği %91

olarak hesaplanmıştır. Görüş birliği sağlanamayan kodlar ile ilgili uzman görüşüne başvurulmuş ve kodlar yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca çalışmanın inandırıcılığına ilişkin olarak çalışmanın veri setini oluşturan araştırmalardan doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmanın dâhil edilme ölçütlerini karşılayan araştırmaların benzerlik ve farklılıkları aşağıdaki gibidir. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmaların katılımcı grupları, öğretmen (f=10), okul yöneticisi (f=1), aday öğretmen (f=1) ve karma gruplar (f=2) şeklindedir. Bu çalışmaya dâhil edilen araştırmaların finansmanına göre okul türü kamu okulu (f=9), özel okul (f=1), hem kamu hem özel okul (f=2) sözü edilen gruplar dışı ve okulların finansman türü belirtilmeyen (f=2) şeklindedir. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmaların eğitim kademesine göre temel eğitim (f= 9), orta öğretim (f=2), üstün yetenekliler okulu (f=1) gruplar dışı ve belirtilmeyen (f=2) şeklindedir. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmalar, nitel (f=12) ve karma desenli (f=2) araştırmalardır. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmalar veri analiz türüne göre içerik analiz tekniği (f=10), nitel betimsel analiz (f=2) ve sürekli karşılaştırma tekniklerini (f=2) ile veri analizi yürütülmüştür. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmalar, yapılandırılmış görüşme formu (f=4), yarı yapılandırılmış görüşme formu (f=7), açık uçlu ve kapalı uçlu anket formu (f=2) ve çeşitleme tekniği; başka bir ifade ile katılımcı olmayan gözlem tekniği + yarı-yapılandırılmış görüşme (f=1) kullanılarak veri toplanmıştır. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmaların örneklem büyüklükleri en küçük 2, en büyük ise 150'dir. Bu çalışmaya dahil edilen araştırmaların ayrıntılı karakteristik özellikleri Tablo 1' de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaların genel özellikleri

Kod	Künye	Branş	Bölge	Örnekleme Yönt.	ör. büyü.
1	Çetin (2013)	Sınıf öğretmeni	Gümüşhane, Çanakkale, Erzurum, İstanbul, Tekirdağ, Kocaeli, Kütahya, Bursa, Samsun, Eskişehir, Muş	Çalışma grubu	37
2	Uğurlu ve diğ. (2014)	Sınıf ve karma branşlar	Sivas ve Tokat	Kolay	150
3	Siyez (2009)	Karma branşlar	İzmir	Tipik durum	110
4	Nezihoğlu ve Sabancı (2010)	Okul yöneticisi	Kemer (Antalya İli)	Çalışma grubu	12
5	Uysal, Altun ve Akgün (2010)	Okul öncesi	Ankara	Kolay	2
6	Çankaya ve Çanakçı (2011)	Sınıf öğretmeni	Elazığ	tesadüfi	60
7	Atıcı ve Çekici (2009)	Sınıf rehber öğretmeni ve öğrenci	Adana	Tabaka (alt sosyo-ekonomik düzeydeki)	12 öğrt ve 30 öğr.
8	Dal ve Akan (2018)	Okul öncesi	Iğdır	Kolay	18
9	Kaya ve Ataman (2017)	Karma branşlar	Ankara	Gönüllü	20
10	Medikoğlu ve Dalaman (2018)	Sınıf ve karma branşlar	Yozgat, Kayseri ve Ankara	Çalışma grubu	72
11	Güder, Alabay ve Güner (2018)	Okul öncesi	İstanbul	Kartopu	13

12	Sadık (2008)	Sınıf öğretmeni	-	Kritik durum ve kolay ulaşılabilir durum (alt sed)	5 ögrt ve 172 ögr.
13	Atıcı (2016)	Rehber öğretmen ve öğretmen	-	Maksimum çeşitlilik	17
14	Çimen ve Kiriş (2015).	İngilizce Öğretmeni Adayları	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Gönüllü	20

Kod	Künye	Veri top. aracı	Veri analizi tek.	Eğitim Kademesi	Okulun finans.
1	Çetin (2013)	Yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi	İlkokul	Kamu
2	Uğurlu ve diğ. (2014)	Açık uçlu ve kapalı uçlu anket formu	Sürekli karşılaştırma tekniği	İlköğretim	Kamu
3	Siyez (2009)	Yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi	Lise	Kamu
4	Nezihoğlu ve Sabancı (2010)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	İçerik analizi	İlköğretim	Kamu
5	Uysal, Altun ve Akgün (2010)	Çeşitleme tekniği (katılımcı olmayan gözlem tekniği+yarı-yapılandırılmış görüşme)	İçerik analizi	Anaokulu	Özel
6	Çankaya ve Çanakçı (2011)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	Nitel betimsel	İlkokul	Kamu
7	Atıcı ve Çekici (2009)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	İçerik analizi	Lise	Kamu
8	Dal ve Akan (2018)	Yapılandırılmış görüşme formu	Sürekli karşılaştırma tekniği	Anaokulu	Kamu
9	Kaya ve Ataman (2017)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	İçerik analizi	Üstün yetenekliler ortaokulu	Kamu
10	Melikoğlu ve Dalaman (2018)	Yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi	İlköğretim	Kamu

11	Güder, Alabay ve Güner (2018)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	Nitel betimsel	Anaokulu	Karma
12	Sadık (2008)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	İçerik analizi	İlköğretim	-
13	Atıcı (2016)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	İçerik analizi	-	Karma
14	Çimen ve Kiriş (2015)	Üç açık uçlu soru	İçerik analizi	Kategori dışı	Kategori dışı

Tepkisel strateji ve kullanılan yöntemler

Öğretmenler sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tepkisel stratejiler geliştirmektedirler. Tablo 2’de öğretmenlerin sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik kullandıkları tepkisel odaklı yöntemler sunulmuştur.

Tablo 2. Tepkisel odaklı yöntemler

Yöntem	f	Kaynak
Ceza verme	13	1,2, 3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14
Farklı bir olumlu davranışı ödüllendirme	8	4,6,7,8,9,10,12,14
Görmezden gelme	12	1,2,3,5,6,7,8,9,10,11,12,14
Sözlü uyarı	10	1,3,4,6,7,9,10,11,12,14
Beden dili ve sözsüz iletişim	6	2,5,6,7,11,12
Kayıtlı denetim araçları kullanma	1	4
Model gösterme	1	10
Aynalama	1	11

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin ceza verme, farklı bir olumlu davranışı ödüllendirme, görmezden gelme, sözlü uyarı, beden dili ve sözsüz iletişim gibi tepkisel odaklı yöntemleri araştırmalar daha sık saptamışlardır. Ayrıca kayıtlı denetim araçlarını kullanma, model gösterme ve aynalama gibi farklı tepkisel odaklı başa çıkma yöntemleri ise daha seyrek olarak saptamışlardır. Öğrencinin farklı bir davranışını ödüllendirme hariç diğer tepkisel modellerin olumsuz başa çıkma stratejileri olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik tepkisel davranışlarının genelde olumsuz başa çıkma yöntemleri olduğu söylenebilir. Aşağıda bu araştırma kapsamından incelenen araştırmalardan öğretmenlerin geliştirdikleri tepkisel odaklı stratejilere ilişkin alıntılar sunulmuştur.

...sınıfta en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışlar, derste izinsiz söz almadan konuşma, hiperaktivite ve dikkate eksikliği, birbirlerini şikâyet etmedir. Öğretmenlerin çözüm önerileri ise uyarma, görmezlikten gelme... (1)

....en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışlar dersin akışını engelleyen davranışlar; derse ilgi eksikliği; ...olurken bu davranışlar karşısında en çok kullandıkları baş etme stratejileri ise sözlü uyarı; ceza verme; görmezden gelme; şeklinde sıralanmıştır.(2)

Bir diğer istenmeyen davranışa karşı alınan önlem ise ‘görmezden gelme’ dir (8)

Davranış problemleri karşısında nasıl bir yöntem uyguluyorsunuz?” sorusu sorularak 16 adet strateji ve yöntem kullandıkları belirlenmiştir. Öğretmenler çoğunlukla “göz teması” kurduğunu,...(11)

Önlemsel strateji ve kullanılan yöntemler

Öğretmenler sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik önlemsel odaklı stratejiler geliştirmektedirler. Tablo 3’de öğretmenlerin sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik kullandıkları önlemsel odaklı davranış yöntemler sunulmuştur.

Tablo 3. Önlemsel odaklı yöntemler

Yöntem	f	Kaynak
Kuralları hatırlatma ve kural oluşturma	8	1,4,5,7,8,9,10,14
Ortamı yeniden düzenleme	6	2, 4, 7,10,11,12
Sınıfa rehberlik etme	2	3,7
Telafi etmesini sağlamak	2	4,12
Uzlaşma sağlama veya sözleşme yapma	3	4,7,12
Öz-eleştiri yapmasını sağlama	1	7
Öz-kontrol sağlama	1	3
Empati kurmasını sağlama	2	10,11
Dikkat çekme	2	7,14

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik kuralları hatırlatma ve yeniden kural oluşturma, öğrenme ortamını yeniden düzenleme, sınıfa rehberlik etme, uzlaşma sağlama ve sözleşme yapma yöntemlerini daha sık kullandıkları saptanmıştır. Diğer önlemsel yöntemler ise öğrencinin davranış sonuçlarını telafi etmesini sağlama, öz eleştiri, öz kontrol yapmasını sağlama, empati kurmasını sağlama ve dikkat çekme yöntemleridir. Öğrencinin öz eleştiri yapmasını sağlama ve öz kontrol sağlama yöntemlerinin öğretim kademesi daha yüksek olan eğitim kurumlarında uygulanan yöntemler olduğu söylenebilir. Aşağıda bu araştırma kapsamından incelenen araştırmalardan öğretmenlerin geliştirdikleri önlemsel odaklı stratejilere ilişkin alıntılar sunulmuştur.

Çalışmada geri kalma, etkililiği yarım bırakma, beklenen şekilde yapamama... şeklinde karşılaşılan yetersizlik davranışları karşısında iki öğretmenin zaman zaman rehberlik sağlama stratejisini kullandıkları...(12)

Attracting student attention by using different techniques, ... and setting classroom rules are among the most chosen strategies.(14)

Sıklık sırasına göre uyarma, konuşma (sınıfla ve birebir konuşma), öğüt ve öneri verme, çatışmayı ayırma ve uzlaştırma,... bu grupta yaygın biçimde kullanılan yöntemler arasındadır.(7)

Gelişimsel strateji ve kullanılan yöntemler

Öğretmenler sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik gelişimsel odaklı stratejiler geliştirmektedirler. Tablo 4’de öğretmenlerin sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik gelişimsel odaklı yöntemler sunulmuştur.

Tablo 4. Gelişimsel odaklı yöntemleri

Yöntem	f	Kaynak
Bireysel görüşme ve bireysel rehberlik yapma	8	3,4,6,7,9,10,12,13
Öğretim stratejileri ve yöntemleri	6	1,2,4,5,7,11
Sosyal etkinlik düzenleme	5	1,4,6,10,11
Sorumluluk verme	10	1,2,6,7,8,9,10,11,12,13
Olumlu tutum sergileme ve empati kurma	4	1,2,3,4

Farkındalık oluşturma	4	1,4,7,10
Grup çalışmasına dayalı etkinlik	3	4,6,10
Davranışın nedenini araştırma	5	2,3,4,5,12
Ben dili kullanma	2	1, 6
Model olma	3	2,4,12
Çözüm kendisinin bulması sağlama	2	5,6
Yeteneklerini destekleme	1	9
Öğrenciyi gözleme	1	13

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik gelişimsel odaklı; bireysel görüşme ve bireysel rehberlik yapma, öğretim stratejileri ve yöntemlerini çeşitlendirme veya zenginleştirme (öğrencilerin katılımı sağlayıcı), sosyal etkinlikler düzenleme, sorumluluk veya görev verme, öğrenci ile empati kurma ve olumlu tutum sergileme, istenmeyen davranış konusunda yada duruma uygun bilinçlendirme, farkındalık oluşturma, grupla çalışmaya dayalı etkinlikler düzenleme, davranışın nedeni araştırma yöntemlerini daha sık kullandıkları saptanmıştır. Diğer gelişim odaklı yöntemler ise ben dilini kullanma, öğrencinin çözüm üretmesini sağlama, yeteneklerini destekleme ve öğrenciyi gözlemlemedir. Gelişimsel odaklı yöntemler bir arada değerlendirildiğinde öğretmenlik mesleki tutum ve yeterlilikleri ile yakından ilgili olduğu söylenebilir. Aşağıda bu araştırma kapsamından incelenen araştırmalardan öğretmenlerin geliştirdikleri gelişimsel odaklı stratejilere ilişkin alıntılar sunulmuştur.

Yöneticilerin “kötü alışkanlıklar” ile baş etme yöntemleri, zararını anlatmak, ...sosyal etkinliğe katmak şeklindedir.(4)

Öğretmenlerin en az kullandıkları stratejilerin ise... ve “çocuk ile konuşma” olduğu görülmektedir.(5)

Sınıf ortamında sıklıkla görülebilen ve istenmeyen davranışlar arasında kabul edilen öğrenci gruplaşmalarına karşı öğretmenlerin çözüm önerilerine bakıldığında; “sosyal amaçlı sınıf gezileri düzenlerim”, “takım çalışmasına dayalı ödevler veririm”, “karşıt görüşlü öğrencilere ortak grup çalışması yaptırırım” önerilerinin sosyal kaynaşmayı ve iletişimi güçlendirmeyi amaçlayan çözüm yolları...(6)

İşbirlikli strateji ve kullanılan yöntemler

Öğretmenler sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik işbirlikli stratejiler geliştirmektedirler. Tablo 5’de öğretmenlerin sınıf yönetimde istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik işbirlikli odaklı yöntemler sunulmuştur.

Tablo 5. İşbirlikli odaklı yöntemler

Yöntem	f	Kaynak
Aile ile iletişim kurma ve destek alma	11	1,2,3,4,5,6,7,8,10,12,13
Rehberlik servisi ile işbirliği	7	1,3,4,6,9,10,13
Diğer öğretmen ve personeller ile işbirliği	1	4.
Okul yönetimi ile işbirliği	2	7,10
Sınıf başkanı ile işbirliği	1	4
Üçlü grup görüşme	1	13

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik uyguladıkları yöntemlerinden aile ile iletişim kurma ve desteğini alma, rehberlik servisi ile işbirliği yöntemlerini daha sık kullandıkları saptanmıştır. Bu yöntemlerin dışında okulun diğer öğretmenleri ve personeli, okul yönetimi ve sınıf başkanı ile işbirliği sağlama ve üçlü grup görüşme yöntemlerini de kullandıkları saptanmıştır. İşbirlikli yöntemler, öğretmenlerin öğrencinin istenmeyen davranışlarının değişiminde veya iyileştirilmesinde yetersiz kaldığı durumlarda öğretmenler tarafından tercih edilebilmektedir.

Ayrıca istenmeyen davranışın niteliği diğer eğitim aktörlerinin katılımını gerekli kılabilir. Bunların yanında diğer davranış yönetim stratejilerine oranla daha nadir saptanması öğretmenlerde olumsuz yönde mesleki yeterlilik algısı ürettiği olmasından kaynaklanıyor olabilir. Aşağıda bu araştırma kapsamında incelenen araştırmalardan öğretmenlerin geliştirdikleri işbirlikli odaklı stratejilere ilişkin alıntılar sunulmuştur.

... kendi aralarında konuşma ve dikkatini toplayamayan öğrencilerin geldiği görülmektedir. Bu davranışlarla baş etme yolları olarak öğretmenlerin, en çok... rehberlik servisine yönlendirmek ve....ifade etmektedirler.(10)

...öğrencilerin bulunduğu sınıflarda sınıf rehberliği, grup etkinlikleri yapma, üçlü görüşmeler (öğretmen-veli-danışman...) yoluyla öğretmenlere istenmeyen davranışlarla baş etme yardımcı oldukları belirlenmiştir.(13)

Öğretmelerin, okul yönetimine yönlendirilen öğrencilerde gördükleri problemleri davranışlar, arkadaşlarına yönelik olumsuz davranışlar; ...okul eşyalarına yönelik olumsuz davranışlar şeklindedir.(9)

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada öğretmenlerin sınıf yönetimde öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik uyguladıkları davranış yönetim stratejileri ve yöntemlerini incelemek amaçlanmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik yönetim stratejileri tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve işbirlikli odaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tillery, Varjas, Meyers, ve Collins (2010) öğretmenlerin kullandıkları öğrenci davranış yönetim stratejilerinin pozitif bireysel odaklı, negatif bireysel odaklı, pozitif grup odaklı, negatif grup odaklı ve okul çaplı olmak üzere beş farklı strateji belirlemişlerdir. Sözü edilen araştırmanın bulguları ile bu çalışmanın bulgularının örtüştüğü söylenebilir. Bu çalışmada odaklanılan öğrenci davranışları istenmeyen davranışlardır ve öğretmenler hem olumlu hem de olumsuz davranış yönetim stratejileri sergiledikleri; ayrıca hem bireysel hem de sınıf (grup) odaklı davranış yönetimi stratejileri sergiledikleri gözlenmiştir. Öte yandan işbirlikli odaklı yöntemlerin okul çaplı stratejiler olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda tepkisel odaklı strateji çerçevesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler, ceza verme, farklı bir olumlu davranışı ödüllendirme, görmezden gelme, sözlü uyarı, beden dili ve sözsüz iletişim, kayıtlı denetim araçları kullanma, model gösterme, aynalamadır. Lewis'e (2008) göre öğretmenlerin sıklıkla istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik geliştirdiği yöntemlerden birisi cezalandırmadır. Cezalandırma yönteminin yerine öğrencilerin pozitif davranışları sergilemeleri için öğrenciyi tanıma, tartışma, öğrenci katılımını destekleme ve uygun davranış için ipucu verme yöntemlerinin daha uygun olacağını belirtmektedir. Partin, Robertson, Maggin, Oliver, ve Wehby (2009) öğrenciye imkân tanıma, fırsat sunma ve övme yöntemlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarını azalttığını göstermektedirler. İstenmeyen davranışların etkin yönetimi için öğrenci katılımını sağlama, tartışma, öğrenciye fırsatlar sunma, uygun davranışları övme ya da pekiştirme yöntemlerini öğretmenler tarafından sergilenmelidir.

Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda önlemsel odaklı strateji çerçevesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler; kuralları hatırlatma ve kural oluşturma, ortamı yeniden düzenleme, sınıfa rehberlik etme, telafi etmesini sağlamak, uzlaşma sağlama, öz-eleştiri yapmasını, öz-kontrol, empati kurmasını sağlama, dikkat çekmedir. Celep (2014) bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmekte olan istenmeyen öğrenci davranışları yöntemleri yanında etkinlikler arası hızlı ve etkin geçiş yapma, fiziksel olarak yaklaşmak gibi önlem odaklı yöntemleri vurgulamaktadır. Yine benzer şekilde Uğurlu (2016) sınıftaki boş alanları etkin kullanma yöntemini önlem odaklı strateji olarak dikkat çekmektedir. Baş (2012), Turan ve Altuğ (2008) ve Yılmaz (2007) araştırmalarında öğretmenlerin öğrencilerin davranışlarına yönelik kontrol ideolojilerinin gözetimci yaklaşımlarının insancıl yaklaşımlara göre daha sık sergilediklerini gözlemlemişlerdir. Gözetimci kontrol ideolojisine eğilimi olan öğretmenler öğrenci ilişkilerinde yabancılaşma, güvensizlik, ödül ve ceza verme davranışlarını sık sergilediklerini vurgulamaktadırlar. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik daha sık olarak geleneksel sınıf yönetimi yaklaşımı benimsedikleri söylenebilir. Bu durum öğretmenlik mesleki

yeterlikleri ve öğretmenlik mesleki tutumundan ayrıca öğrenci davranışlarına ilişki bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklanıyor olabilir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterlilikleri ve davranış yönetim yeterliliklerinin geliştirilmesi hem hizmet öncesi hem hizmet içi düzeyde sağlanması gerekir. Hizmet öncesi sınıf yönetimi programı uygulamaya dayalı ve problem tabanlı yürütülmesi gereklidir. Hizmet içi dönemde örnek olaya dayalı öğrenci davranış yönetimi ve sınıf yönetimi programları geliştirilmesi gerekir. Böylelikle öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterlilikleri iyileştirilebilir.

Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda gelişimsel odaklı strateji çerçevesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler bireysel görüşme ve bireysel rehberlik yapma, öğretim stratejileri ve yöntemlerini çeşitlendirme, sosyal etkinlik düzenleme, sorumluluk verme, olumlu tutum ve empati kurma, farkındalık oluşturma, grup çalışmasına dayalı etkinlikler yapma, davranışın nedenini araştırma, ben dili kullanma, model olma, çözümü kendisinin bulması sağlama, öğrenci yeteneklerini desteklemedir. Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda işbirlikli odaklı strateji çerçevesinde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler aile ile iletişim kurma ve destek alma, rehberlik servisi ile işbirliği, diğer öğretmen ve personeller ile işbirliği, okul yönetimi ile işbirliği, sınıf başkanı ile işbirliğidir. Bu araştırmanın bulgularıyla Celep (2014) örtüşmektedir. Ayrıca seçim yapma hakkı verme yöntemini gelişimsel odaklı yöntem olarak; akran arabulucu ve çatışma çözme yöntemlerini kullanma yöntemlerini ise işbirlikli odaklı yöntemler olarak vurgulamaktadır. Yine benzer şekilde Uğurlu (2016) mizah faydalanma, yapıcı bir dil ile tepki verme gelişimsel odaklı yöntemlere; odak grup toplantıları yapma, akran arabuluculuğundan yararlanma ve çatışma yönetimden yararlanma işbirlikli odaklı yöntemlere vurgu yapmaktadır. Öte yandan Baş (2012), Turan ve Altuğ (2008) ve Yılmaz (2007) insancıl kontrol ideolojilerine eğilimi olan öğretmenlerin öğrenci ilişkilerinde yakınlaşma, öğrenci davranışlarının psikolojik ve sosyal nedenlerini anlama, öz disiplin ve demokratik bir ortam oluşturmaya yönelik davranışlar sergilediklerine dikkat çekmedirler.

Sonuç olarak istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmelerin çağdaş sınıf yönetimi yaklaşımlarını sergilemeleri gereklidir. Baker (2005) öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterliği ile öğrencilerin sergiledikleri istenmeyen davranışlara yönelik başa çıkma becerileri arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Regina, Joseph ve Daniel (2016) ise öğretmenlerin uyguladıkları evrensel sınıf yönetimi programlarının öğrencilerin istenmeyen davranışlarını azalttığını saptamışlardır. Martin, Linfoot ve Stephenson (1999) ise öğretmenlerin davranış yönetimi bilgisinin istenmeyen davranışların yönetimde yüksek düzeyde etkili olduğunu gözlemişlerdir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışla başa çıkma ve yönetme yeterliliklerinin geliştirilmesi gereklidir. Böylelikle öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve ahlaki gelişimlerine etkin bir katkı sağlanabilir. Ayrıca öğrencilerin karşılaştıkları öğrenme ortamından kaynaklanan engeller iyimser bir düzeyde azaltılabilir. İstenmeyen davranışların çeşitliliği dikkate alındığında bu çeşitlilikle en uygun şekilde başa çıkma ve bu tür davranışları yönetme yöntemlerinin de öğretmenler tarafından çeşitlendirilmesi gerekir. Bu bağlamda öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla başa çıkma ve yönetme yöntemlerinin çeşitlendirilmesi gerekir. Bu çerçevede davranış yönetim stratejileri geliştirilmesi ve derinlemesine incelenmesi gereklidir. Sınıf yönetimde insancıl kontrol yaklaşımı öğrencilerin gelişimi açısından önemlidir. Bu çerçevede gelişimsel odaklı davranış yönetim yöntemlerinin derinlemesine araştırılması ve alternatif yöntemlerin geliştirilmesi gerekir. Bu bağlamda örnek olaylar incelenebilir. Öğretmenlerin başvurdukları stratejileri tercih nedenleri ve tercih etmeme nedenleri incelenmesi gerekir. Böylelikle etkin bir sınıf yönetimi önündeki engeller belirlenebilir. Bu engellerin aşılması için hem hizmet içi hem hizmet öncesi öğretmen eğitimine ilişkin öneriler geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, E. (2009). *Sınıf yönetimi ile ilgili genel olgular*. Zeki Kaya (Ed). Sınıf Yönetimi, (1-42) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Atıcı, M. (2016). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen-psikolojik danışman işbirliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25).s.55-68.

- Atıcı, M., & Çekici, F. (2009). Ortaöğretimdeki öğretmen ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarla baş etme konusundaki görüşlerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 60(60), 495-522.
- Aydın, A. (2017). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baker, P. H. (2005). Managing student behavior: How ready are teachers to meet the challenge? *American Secondary Education*, 51-64.
- Baş, G. (2012). An analysis of pupil control ideology of primary teachers from different variables. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 97-109.
- Celep, C. (2014). *Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çankaya, İ., & Çanakçı, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies*, 6(2), 307-316.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 255-269.
- Çimen, Ş. S., & Çepik-Kiriş, H. (2015). Pre-Service EFL teachers' perceptions of and strategies in dealing with misbehavior. *International Journal of Educational Researchers*, 6(3), 43-49.
- Dal, M., & Akan, D. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 1116-1128. doi:10.14687/jhs.v15i2.5107.
- Dinçer, S. (2018). Eğitim bilimleri araştırmalarında içerik analizi: meta-analiz, meta-sentez, betimsel içerik analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-190.
- Dutton Tillery, A., Varjas, K., Meyers, J., & Collins, A. S. (2010). General education teachers' perceptions of behavior management and intervention strategies. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 12(2), 86-102.
- Erzurum, H. H., & Kır, İ. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin kullandıkları disiplin türleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 271-285.
- Güder, S. Y., Alabay, E., & Güner, E. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları davranış problemleri ve kullandıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 17(1), 414-430.
- Kaya, N. G., & Ataman, A. (2017). Üstün yetenekli öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik öğretmenlerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(3), 835-853.
- Kayabaşı, Y., & Cemaloğlu, N. (2007). Öğretmenlerin sınıflarında kullandıkları disiplin modellerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 149-170.
- Lewis, R. (2008). *Understanding pupil behaviour: Classroom management techniques for teachers*. New York: David Fulton Publishers.
- Martin, A. J., Linfoot, K., & Stephenson, J. (1999). How teachers respond to concerns about misbehavior in their classroom. *Psychology in the Schools*, 36(4), 347-358.
- Medikoğlu, O., & Dalaman, O. (2018). Öğretmenlerinin derste karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara yönelik çözüm stratejileriyle ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 20-32.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Nezihoğlu, G. Ö., & Sabancı, A. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 41-53.
- Partin, T. C. M., Robertson, R. E., Maggin, D. M., Oliver, R. M., & Wehby, J. H. (2009). Using teacher praise and opportunities to respond to promote appropriate student behavior. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 54(3), 172-178. DOI: 10.1080/10459880903493179.
- Polat, S. & Ay O. (2016). Meta-sentez: kavramsal bir çözümlenme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2).s 52-64.
- Regina, M. O., Joseph, H. W., & Daniel, J. R. (2016). *Teacher classroom management practices: Effects on disruptive or aggressive student behavior*. Oslo: Campbell Systematic Reviews 2011.4 DOI: 10.4073/csr.2011.4.
- Sadık, F. (2008). İstenmeyen davranışlarla baş etme stratejilerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 7(2).232-251.
- Sağlık, M. A. & Aykaç, N.(2018). Mesleki eğitimin sorunları ve çözümlerinin değerlendirilmesi: bir meta-sentez çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2) s.25-47. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.22521/jesr.2018.82.1>
- Sağnak, M. (2007). İlköğretim okullarında ve liselerde kullanılan sınıf içi disiplin stratejilerinin karşılaştırılması (Niğe ili örneği). *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(23), 305-316.
- Siyez, D. M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 67-80.
- Thomas, J. & Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8(45).doi:10.1186/1471-2288-8-45.
- Turan, S., Altuğ, S., C. (2008). Öğretmenlerin öğrenci kontrol ideolojileri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 95-113.
- Uğurlu, C. T., Doğan, S., şöförtakımcı, G., Ay, D., & Zorlu, H. (2014). Öğretmenlerin sınıf ortamında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 577-602.
- Uğurlu, C.,T. (2016). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Uysal, H., Altun, S. A., & Akgün, E. (2010). Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 9(3).971-979.
- Yılmaz, K. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin okul yöneticilerinin liderlik davranışları ve öğrenci kontrol ideolojilerine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 32(146), 12-23.